

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Кафедра філософії та теорії права

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан юридичного факультету

проф. Пацурківський П.С.

29 серпня 2016 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЮРИДИЧНА РИТОРИКА»**

Освітній рівень: МАГІСТР.

Галузь знань: 08 Право.

Спеціальність: 081 Право.

Факультет: Юридичний.

**Чернівці
2016 рік**

Робоча програма дисципліни «Юридична риторика» складена на основі навчальної програми дисципліни.

Розробник:

- *кандидат юридичних наук, доцент Місевич Сергій Васильович.*

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії та теорії права. Протокол від 29 серпня 2016 року, № 1.

Завідувач кафедри
філософії та теорії права _____ проф. **Никифорак М.В.**

29 серпня 2016 року

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича за галуззю знань «Право». Протокол № 1 від 29 серпня 2016 року.

Голова
науково-методичної комісії _____ доц. **Савчук С.В.**

29 серпня 2016 року

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Юридична риторика»

(за вимогами ECTS)

Мета: розвинути мисленнєві, нормативні мовленнєві уміння та навички; опанування форми ефективної переконуючої комунікації за нестандартних ситуацій життєвого і професійного спілкування; сформувати уміння та навички ораторського мистецтва, розвинути майстерність створювати і виголошувати публічні промови.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є поняття, структура, закономірності мовленнєвої комунікації в ході публічних виступів.

Курс	Галузь знань	Характеристика навчальної дисципліни
Семестр – 10 Кількість кредитів ECTS – 4 Тижневих годин -		<i>Тип:</i> вибіркова <i>Загальна кількість годин – 120</i> Аудиторних – 30 год. Практичних занять – 30 год. Самостійна робота – 90 год.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Юридична риторика» є:

- засвоїти базові поняття та терміни, пов'язані з риторикою, публічним мовленням, ораторським мистецтвом, мовленнєвим етикетом та виразним читанням;
- з'ясувати основні закономірності публічного мовлення, специфіку ораторського мистецтва, особливості мовленнєвого етикету, ключові аспекти логіко-емоційної виразності читання;
- сформувати та вдосконалити навички складання партитури тексту та виразного читання творів різних жанрів;
- розвинути вміння готувати промови на конкретні теми;
- формувати критичне ставлення до власного мовлення і суспільної мовної практики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни слухач повинен знати:

- поняття і терміни, пов'язані з риторикою, публічним мовленням, ораторським мистецтвом, мовленнєвим етикетом та виразним читанням;
- ключові закономірності риторики та публічного мовлення;
- основи ораторського мистецтва;
- правила мовленнєвого етикету;
- теоретичні основи виразного читання.

вміти:

- складати партитуру тексту;
- виразно читати твори різних жанрів;
- писати й виголошувати промову;
- формувати культуру ведення дискусії;
- розвивати ораторські здібності;
- користуватися правилами мовленнєвого етикету;
- працювати з навчальною літературою та різного роду довідковими матеріалами.

Форми проведення занять: лекції, семінари. Організація роботи слухачів передбачає поняттєво-категоріальний масив з кожної теми, контрольні питання та самостійні завдання, роботу з науковою літературою, а також розв'язання проблемних ситуацій та дослідно-творчих завдань.

Поточний контроль: здійснюється на заняттях через індивідуальне і фронтальне усне опитування, бліц-опитування; письмові самостійні роботи (реферати, ессе); ведення термінологічного словника; практичні, індивідуальні та самостійні завдання; робота з діаграмами, графіками, схемами; розв'язання творчих задач; взаємоконтроль слухачів у парах і групах; самоконтроль тощо. Особливого значення набуває тестова форма контролю та оцінювання навчальних досягнень студентів.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

з навчальної дисципліни «Юридична риторика»

№	Зміст	Лекції	Практичні	Самост. робота	Разом
Змістовний модуль 1					
Понятійний апарат юридичної риторики					
1.1.	Тема 1. Сутність риторики. Основні етапи розвитку риторики.		2	6	8
1.2.	Тема 2. Сучасна риторика та її зв'язки з іншими науками. Закони риторики.		2	6	8
1.3.	Тема 3. Публічне мовлення та його специфіка.		2	6	8
1.4.	Тема 4. Види красномовства		2	6	8
1.5.	Тема 5. Підготовка до публічного виступу		2	6	8
1.6.	Тема 6. Мистецтво спору (полеміки)		2	6	8
1.7.	Тема 7. Особливості юридичних промов		2	6	8
	Разом		14	42	56
Змістовний модуль 2					
Побудова та виголошення промови					
2.1.	Тема 8. Подолання страху перед аудиторією		2	6	8
2.2.	Тема 9. Невербальний вплив на аудиторію		2	6	8
2.3.	Тема 10. Словесна імпровізація		2	6	8
2.4.	Тема 11. Робота з голосом.		2	6	8
2.5.	Тема 12. Поза, жести та рухи промовця		2	6	8
2.6.	Тема 13. Розвиток акторської майстерності промовця		2	6	8
2.7.	Тема 14. Контакт з аудиторією		2	6	8
2.8.	Тема 15. Специфіка виголошення різних видів промов		1	6	7
	Разом		16	48	64
Всього			30	90	120

Методичне забезпечення: опорні конспекти лекцій, інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, мультимедійне супроводження, рекомендовані посібники, інтернет-ресурси.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.

ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ ЮРИДИЧНОЇ РИТОРИКИ

Тема 1. Сутність риторики. Основні етапи розвитку риторики.

Поняття та сутність риторики. Періодизація риторики. Вітчизняна традиція риторики. Риторика Стародавньої Греції (Демосфен, Сократ, Платон, Аристотель). Риторика у Стародавньому Римі (Цицерон, Гай Юлій Цезар, Квінтіліан, Іоан Золотоустий). Видатні вітчизняні риторичари (митрополит Іларіон, Кирило Туровський, Іван Вишенський, Григорій Сковорода). Риторика в Києво-Могилянській академії (Інокентій Гізеель, Лазар Баранович, Іоаникій Галатовський, Антоній Радивиловський, Стефан Яворський, Феофан Прокопович). Українські риторичари XIX-XX століть.

Тема 2. Сучасна риторика та її зв'язки з іншими науками. Закони риторики.

Риторика як наука та навчальна дисципліна. Основні поняття класичної риторики. Основні розділи класичної риторики. Зв'язок риторики з іншими науками. Закони риторики. Концептуальний закон. Закон моделювання аудиторії. Стратегічний закон. Тактичний закон. Мовленнєвий закон. Закон ефективної комунікації. Системно-аналітичний закон.

Тема 3. Публічне мовлення та його специфіка.

Якісні характеристики публічного мовлення. Голос. Тренування голосу. Пауза. Дикція. Інтонація. Поза, жести, міміка людини під час мовлення.

Тема 4. Види красномовства.

Ранні класифікації красномовства. Основні жанри ораторського мистецтва. Соціально-політичне красномовство. Академічне красномовство. Судове (юридичне) красномовство. Соціально-побутове красномовство. Лекційно-пропагандистське красномовство. Церковно-богословське красномовство. Рекламне красномовство. Види публічних виступів.

Тема 5. Підготовка до публічного виступу.

Найважливіші вимоги до публічного виступу. Зміст і структура виступу. Фігури мовлення. Риторичні фігури. Тропи. Редагування підготовленого тексту. Як запобігти хвилюванню. Рухи, поза, жести і міміка. Голос і темп мовлення. Вправи дихання. Артикуляція. Вивчення надрукованих промов і тренування пам'яті. План промови. Вступ. Головна частина. Міркування. Закінчення виступу.

Тема 6. Мистецтво спору (полеміки).

Поняття спору. Форма проведення спору. Поведінка учасників спору. Основні вимоги культури спору. Правильне оперування поняттями у спорі. Мистецтво відповідати на запитання. Праця оратора над собою. Зовнішня культура оратора. Контакт з аудиторією. Врахування особливостей аудиторії.

Тема 7. Особливості юридичних промов.

Культура мови юриста. Структура та основні засади судової промови. Мова та стиль судової промови. Особливості юридичної аргументації.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.

ПОБУДОВА ТА ВИГОЛОШЕННЯ ПРОМОВИ

Тема 8. Подолання страху перед аудиторією.

Робота з тілом з метою подолання страху перед аудиторією. Внутрішній діалог як спосіб подолання страху перед аудиторією. Уява як спосіб подолання страху перед аудиторією. Емоції як спосіб подолання страху перед аудиторією. Психотерапія як спосіб подолання страху перед аудиторією. Нестандартні вчинки як спосіб подолання страху перед аудиторією. Досвід як спосіб подолання страху перед аудиторією.

Тема 9. Невербальний вплив на аудиторію.

Вербальні та невербальні засоби впливу на аудиторію. Форми невербального впливу на аудиторію. Енергетика промови. Метаповідомлення промови. Конгруентність промови

Тема 10. Словесна імпровізація.

Поняття та прийоми словесної імпровізації. Практичний розвиток навички словесної імпровізації. Напрявляючі запитання. Імпровізація «за маршрутом». Створення казок.

Тема 11. Робота з голосом.

Голосова розминка. Розминка для обличчя. Емоційне (інтонаційне) багатство.

Паузи.

Тема 12. Поза, жести та рухи промовця.

Постановка на публіці. Базове положення рук. Жести. Пересування по аудиторії.

Тема 13. Розвиток акторської майстерності промовця.

Енергетика, метаповідомлення та конгруентність як основні моменти акторської майстерності промовця. Вправи по розвитку рівня акторської майстерності. Діалог з уявним співрозмовником.

Тема 14. Контакт з аудиторією.

Візуальний контакт з аудиторією. Зональний вимір контакту з аудиторією. Часовий вимір контакту з аудиторією. Запитання, які зачіпають. Способи підтримки контакту з аудиторією. Методи роботи зі «складною» аудиторією.

Тема 15. Специфіка виголошення різних видів промов.

Читання тексту. Виступ з метою переконання. Розповідь історії. Коротка промова. Критерії оцінки публічного виступу

Рекомендована література

Базова

1. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Риторика. — Львів: Світ, 2001. — 240 с.
2. Василенко В. А. Академічна риторика : навч. посіб. для студ. гуманіт. ф-в вищ. навч. закл. / В. Василенко, В. Герман ; Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка, Сум. філ. Харк. нац. ун-ту внутр. справ. — Суми : Наталуха А. С., 2011. — 275 с.
3. Гамова Г. І. Ораторське мистецтво : навч. посібник / Г. І. Гамова ; Національна академія держ. управління при Президентові України. Харківський регіональний ін-т держ. управління. — Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2009. — 172 с.
4. Давиденко В. В. Основи ораторського мистецтва та ділове спілкування сучасного спеціаліста : навч. посіб. (для студ. екон. та юрид. спец.) / В. В. Давиденко ; Міжрегіональна академія управління персоналом. Вінницький ін-т. — Вінниця : О.Власюк, 2003. — 167 с.
5. Дюмін О. З. Ділове спілкування. (Риторика та ораторське мистецтво) : практ. посіб. / О. З. Дюмін, А. О. Ніколаєва ; Міністерство освіти і науки України. Науково-методичний центр вищої освіти, Харківський держ. технічний ун-т радіоелектроніки. — Х. : Видавництво ХТУРЕ, 2001. — 146 с.
6. Єрушевич Г. Д. Вступ до риторики / Г. Д. Єрушевич, Я. Г. Мельник ; Прикарпатський ун-т ім. Василя Стефаника. — Івано-Франківськ : Гостинець, 2002. — 160 с.
7. Зубенко Л. Г. Ораторське мистецтво : практ. посібник / Л. Г. Зубенко. — К. : Парламентське видавництво, 2002. — 115 с.
8. Куньч З. Й. Українська риторика: історія становлення і розвитку : навч. посіб. / Зоряна Куньч ; Нац. ун-т “Львів. політехніка”. — Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2011. — 248 с.
9. Мацько Л. І. Риторика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. — К. : Вища школа, 2003. — 311 с.
10. Неориторика в масовій комунікації: навч. посіб. / В. М. Стехіна — К.: НТУУ «КПІ», 2010. — 144 с.
11. Ораторское искусство : хрестоматия / сост. А. П. Овчинникова ; Одесская национальная юридическая академия. — О. : Юридична література, 2006. — 408 с.
12. Пинтосевич И. Уверенность в себе и ораторское мастерство / Ицхак Пинтосевич. — К. : [б. и.], 2011. — 266 с. — (Серия “Харизма и влияние” : книга-тренинг).
13. Риторика: навчально-методичний посібник / П.С. Каньоса. — Кам’янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2011. — 131 с.
14. Риторика: навчально-методичний посібник / Т.П.Білоусова. — Кам’янець-Подільський: ПП.Буйницький О.А., 2011. — 256 с.
15. Сагач Г. М. Словник основних термінів та понять риторики / Г. М. Сагач ; Міжрегіональна академія управління персоналом. — К. : МАУП, 2006. — 280 с.
16. Сергійчук З. О. Риторика : навч. посіб. для дистанц. навч. / З. О. Сергійчук ; Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини “Україна”. Інститут дистанційного навчання. — К. : Університет “Україна”, 2007. — 148 с. — (Мережа дистанційного навчання).
17. Спанатій Л. С. Риторика : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Л. С. Спанатій. — К. : Ін Юре, 2008. — 143 с.
18. Стец В. А. Основи ораторського мистецтва : навч. посібник / В. А. Стец [та ін] ; Тернопільська академія народного господарства. — Тернопіль : Економічна думка, 1998. — 58 с.
19. Чибісова Н. Г. Риторика : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Н. Г. Чибісова, О. І. Тарасова ; Народна українська академія. — К. : Центр навчальної літератури, 2003. — 228 с.

Допоміжна

1. Александров Д.Н. Риторика: Учеб. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999. — 426 с.
2. Андреев В.И. Деловая риторика. (Практический курс делового общения и ораторского мастерства). – М.: Народное образование, 1995. — 214 с.
3. Апресян Г.З. Ораторское искусство. — М., Изд.-во Моск. Ун-та, 1978. — 280с.
4. Бабич Н.Д. Основы культуры мовлення. – Львів: Світ, 1990. — 136 с.
5. Баева О.Л. Ораторское искусство и деловое общение: Учеб. пособие. – Мн.: Новое знание, 2001. – 328с.
6. Бодрийяр Ж. Реклама // Система вещей. М., 1995. — С. 135-168.
7. Ван Дейк Т.А. Язык. Познание, Коммуникация. М., 1989. — 135 с.
8. Вандишев В.М. Риторика : екскурс в історію вчень і понять: Навч. посібник. — К.: Кондор, 2003. — 264с.
9. Винокур Т.Г. Говорящий и слушающий: Варианты речевого поведения. – М., 1993. — 152 с.
10. Вихованець І. Аббревіатури. Культура ораторської мови // Трибуна лектора. — 1978. – № 3. – С.33-34.
11. Вихованець І. Ньюанси слова (Про мову лектора) //Трибуна лектора. — 1976. – № 2. – С.44-45.
12. Волков А.А. Основы риторики: Учебное пособие для вузов. – М.: Академический проспект, 2003. – 304с.
13. Демосфен. Речи. Пер. С.И.Радцига. — М.: Памятники исторической мысли, Т. I-III, 1994-96. — 327 с.
14. Золотослів: Хрестоматія до курсу риторики для середніх і вищих навч. Закладів України / Авт.-упоряд. Г.М. Сагач. – К.: РНМК, 1992. — 264 с.
15. Ивин А.А. Риторика : искусство убеждать. – М.: ФАИР – ПРЕСС, 2002. – 304с.
16. Ивин А.А. Теория аргументации: Учебное пособие. М., 2000. — 245 с.
17. Карнеги Д. Как вырабатывать уверенность в себе и влиять на людей, выступая публично // Карнеги Д. Как завоевывать друзей и оказывать влияние на людей. – М., 1998. — 137 с.
18. Клычнкова З. И. Методика подготовки и проведения публичного выступления (лекции, беседы) — М , 1966— 138с.
19. Кошачевський С.С. Техніка мови. — К., 1963. — 174 с.
20. Кропивко І.В. Риторика. Навч. Посібник. – Дніпропетровськ: Пороги, 2003. – 67с.
21. Кузнецов И.Н. Современная риторика. – М.: «Дашков и К», 2003. – 480с.
22. Куньч З. Українська риторика: історія становлення і розвитку / Куньч Зоряна. — Навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. — 248 с.
23. Курбатов В.И. Искусство управлять общением. – Ростов н/Д, 1997. — 107 с.
24. Курбатов В.И. Культура речевого общения. – Ростов н/Д, 1992. — 147 с.
25. Лабунская В.А. Невербальное поведение (Социально-перцептивный подход). – Ростов н/Д, 1986. — 142 с.
26. Леммерман Х. Учебник риторики: Тренировка речи с упражнениями.- М.: АО Интерэкспорт, 1998. — 315 с.
27. Логика и риторика. Хрестоматия. — Минск: ТетраСистемс, 1997. — 418 с.
28. Львов М.Р. Основы теории речи. – М.: Издательский центр „Академия”, 2000. – 248с.
29. Львов М.Р. Риторика. – М.: Издательский центр „Академия”, 2003. – 272с.
30. Маркичева Т.Б., Ножин Е.А. Мастерство публичного выступления. — М.: знание, 1989. – 174с.
31. Марченко О. И. Риторика как норма гуманитарной культуры. — М., 1994. — 361 с.
32. Меш Г.Ш. 10 уроків ораторської майстерності. – К.: УНДІ, 1993. – 46с.
33. Минеева С.А. Полемика – диспут – дискуссия. – М., 1990. — 68 с.
34. Никифоров А.Л. Полемика как вид деловой коммуникации // Ведение переговоров: Междисциплинарный подход. – М., 1998.

35. Об ораторском искусстве / Сост. А. Толмачев. — М.: Гос. изд-во полит. лит-ры, 1959. — 274 с.
36. Овчиннікова А.П. Мовленнєва комунікація та мистецтво мовлення. — Одеса: Маяк, 1999. — 254с.
37. Овчиннікова А.П. П'ять кроків до гарної мови: Мовна комунікація: техніка мовлення. — Одеса: ОКФА, 1997. — 184с.
38. Овчиннікова А.П., Хаджирадева С.К. Основи ораторської майстерності в умовах конфліктної взаємодії: Навчальний посібник. — Одеса: Пальміра, 2005. — 180с.
39. Панов М.И. Зачем сегодня нужно искусство красноречия // Бузук Г.Л., Ивин А.А., Панов М.И. Наука убеждать: Логика и риторика в вопросах и ответах. — М., 1992.
40. Панов М.И. Риторика от античности до наших дней (вступительная статья) // Антология русской риторики. — М., 1997.
41. Панов М.И., Тумина Л.Е. Эффективная коммуникация: Лекции и практикумы. — М., 2003.
42. Пиз А. Язык телодвижений. — СПб.: Издательский дом Гутенберг, 1997. — 112 с.
43. Поварнин С.И. Спор: О теории и практике спора. — СПб., 1996. — 126 с.
44. Практикум з риторики : метод. вказівки до викон. вправ та завдань з дисципліни “Основи риторики” для студ. спец. 7.050201 – “Менеджмент організацій” та магістрів усіх спец. / уклад. О. Б. Залюбівська ; Вінницький національний технічний ун-т. – Вінниця : ВНТУ, 2007. – 74 с.
45. Психология и этика делового общения / Под ред. В.Н. Лавриненко.- М.: Культура и спорт, ЮНИТИ, 1997. — 264 с.
46. Риторика и ораторское искусство. Хрестоматия. Составитель В.А. Шенберг. — СПб, 1994. — 472 с.
47. Риторика: Уч. пособие /Под ред. Дорожкиной Т. Н. — Уфа 1995. — С. 82-96.
48. Рождественський Ю.В. Принципы современной риторики – М.: Флинта; М.: Наука, 2003. — 176с.
49. Рождественський Ю.В. Теория риторики. – М.: Добросвет, 1999. – 482с.
50. Савкова З.В. Искусство оратора.— Санкт-Петербург: СПБИНВЭСЭП, 2007. — 242 с.
51. Савкова З.В. Как сделать голос сценическим: Теория, методика и практика речевого голоса. — М., 1975. — 163 с.
52. Сагач Г.М. Похвальне красномовство: Практичний посібник для вчителів, студентів середніх та вищих навч. закл. – К.: ІЗМН, 1996. — 86 с.
53. Сагач Г.М. Риторика. – К. Видавничий дім „Ін Юре”, 2000. – 568с.
54. Сагач Г.М., Юніна О.А. Загальна риторика: Сучасна інтерпретація. – К.: “Знання”, 1992. — 257 с.
55. Сазонтьев Б.А. О сочетании рационального и эмоционального в публичной лекции. — М., 1974. — 256.
56. Силантьев И.В. Риторика научной речи в практике образования // Дискурс. Новосибирск, 1996. № 2. С.55-59.
57. Сопер П. Основы искусства речи: Пер. с англ. – 2-е испр. изд. – М.: Прогресс – Академия, 1992. – 416с.
58. Тарасенко І. В. Риторика : конспект лекцій / І. В. Тарасенко, О. М. Сахань ; Харківський національний економічний ун-т. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 140 с.
59. Томан І. Мистецтво говорити: Пер. з чес. – К.: Політвидав. України, 1989.
60. Тофтул М.Г. Логіка: Підручник. — 2.вид., перероб. і доп. — К. : ВЦ “Академія”, 2006. — 398с.
61. Уемов А.И. Логические ошибки (как они мешают правильно мыслить). — М., 1958. — 254 с.
62. Хазагеров Г.Г. Политическая риторика : (Учебник). – М.: Никколо – медиа, 2002. – 313с.
63. Хазагеров Г.Г., Корнилова Е.Е. Риторика для делового человека: Учебное пособие, М.: Москов. Психолого-социальный институт, 2001. – 136с.

64. Хазагеров Т.Г., Ширина Л.С. Общая риторика: Курс лекций; Словарь риторических терминов. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1999. — 304 с.
65. Цеков Ю.І. Не заради дзвінкої фрази (Художній образ як елемент ораторської промови) // Трибуна лектора. — 1981. — № 8. — С.38-41.
66. Эффективная коммуникация: История, теория, практика: Словарь-справочник. – М., 2003. — 289 с.
67. Яценко Т.С. Активна соціально-психологічна підготовка вчителя до спілкування з учнями. — К.: Освіта, 1993. — 217 с.

ПЕРЕЛІК ЗАЛІКОВИХ ПИТАНЬ

1. Поняття та сутність риторики.
2. Періодизація риторики.
3. Риторика Стародавньої Греції.
4. Риторика у Стародавньому Римі.
5. Видатні вітчизняні риторичари.
6. Риторика в Києво-Могилянській академії.
7. Українські риторичари ХІХ-ХХ століть.
8. Риторика як наука та навчальна дисципліна.
9. Основні поняття класичної риторики.
10. Основні розділи класичної риторики.
11. Зв'язок риторики з іншими науками.
12. Концептуальний закон риторики.
13. Закон моделювання аудиторії.
14. Стратегічний закон риторики.
15. Тактичний закон риторики.
16. Мовленнєвий закон риторики.
17. Закон ефективної комунікації.
18. Системно-аналітичний закон риторики.
19. Якісні характеристики публічного мовлення.
20. Голос і темп мовлення. Тренування голосу.
21. Пауза.
22. Дикція.
23. Інтенація.
24. Рухи, поза, жести, міміка людини під час мовлення.
25. Ранні класифікації красномовства.
26. Соціально-політичне красномовство.
27. Академічне красномовство.
28. Судове (юридичне) красномовство.
29. Соціально-побутове красномовство.
30. Лекційно-пропагандистське красномовство.
31. Церковно-богословське красномовство.
32. Рекламне красномовство.
33. Види публічних виступів.
34. Найважливіші вимоги до публічного виступу.
35. Зміст і структура виступу.
36. Фігури мовлення.
37. Риторичні фігури.
38. Тропи.
39. Редагування підготовленого тексту.
40. Способи запобігання хвилюванню.
41. Вивчення надрукованих промов і тренування пам'яті.
42. Складання плану промови.
43. Вступ промови.
44. Головна частина промови.
45. Міркування як частина промови.
46. Закінчення виступу.
47. Праця оратора над собою.
48. Зовнішня культура оратора.
49. Контакт з аудиторією.
50. Врахування особливостей аудиторії.

51. Поняття спору.
52. Форма проведення спору.
53. Поведінка учасників спору.
54. Основні вимоги культури спору.
55. Правильне оперування поняттями у спорі.
56. Мистецтво відповідати на запитання.
57. Культура мови юриста.
58. Структура та основні засади судової промови.
59. Мова та стиль судової промови.
60. Особливості юридичної аргументації.